

SHAXSGA YO'NALTIRILGAN TA'LIM TEXNOLOGIYASINING ASOSIY PRINSIPI

Shukurov Javohir Sobirjon og'li
Jizzax davlat pedagogika instituti
Maktab menejmenti 2 kurs talabasi
Ablyakimova Refide Izmerovna
Jizzax davlat pedagogika instituti
Maktab menejmenti kafedrası
o'qituvchisi

Annotasiya: Shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalarda, o'quvchi shaxsi pedagogik jarayon markaziga qo'yiladi, uning rivojlanishiga va tabiiy imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishga qulay shart-sharoitlar yaratiladi. Shuning uchun zamonaviy texnologiyalarda pedagogik jarayon, o'qitishning shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalari asosida amalga oshirilishi lozim.

Kalit so'zlar: Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, ta'lim texnologiyalari, metodika, o'qitish texnologiyalari, o'quv jarayoni, shaxs.

Ta'lim, axloq, kasbiy mahorat va o'quvchilarning faoliyati va muloqotida o'zini o'zi belgilashni, o'zini o'zi o'zgartirishni, insonning tabiiy In'omini ochish va fikrlash qobiliyatini rivojlantirishni birinchi o'ringa qo'yadi. Odamlarda (ayniqsa, bolalarda), shaxs sifatida o'zini o'zi anglashi, uchun genetik jihatdan ajralmas ehtiyoj bor. O'quvchilarga mavzu bo'yicha bilim va ko'nikmalar zarur lekin nafaqat maqsadlar, balki o'z-o'zini rivojlantirishni, o'zini-o'zi harakat qilishni, o'z taqdirini o'zi belgilashning eng muhim vositasi bo'lmog'i lozim. Bu ta'lim o'z mohiyatiga ko'ra ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilarini to'laqonli rivojlanishlarini ko'zda tutadi. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim o'qituvchini o'z o'quvchilarini, har tomonlama o'rganishga, ularning har birining tabiati, uning qiziqishlari, qobiliyatlari haqida tasavvurga ega bo'lishga yo'naltiradi. Bolaning xatti-harakati va darslarga bo'lgan

munosabatini tushuntirishga, bolaning xususiyatlarini, qobiliyatini va rivojlanish darajasini hisobga olgan holda ta'lim faoliyati shakllari va usullarini tanlashga imkoniyat yaratadi. O'qituvchi bolaning "o'zi bo'lish" huquqini tan oladi, uning darslarida bola o'zini "muvaffaqiyatli vaziyatda" topadi. Bu esa ta'limni loyihalashtirilayotganda, albatta ma'lum bir ta'lim oluvchining shaxsini emas, avvalo, kelgusidagi mutaxassislik faoliyati bilan bog'liq o'qish maqsadlaridan kelib chiqqan holda yondoshishni nazarda tutadi. O'qitishning zamonaviy texnologiyalarini qo'llash, o'qitish jarayonini yagona shaklga keltirish va yuqori samaradorlikka erishishga imkon yaratadi.

O'qitishning shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalariga quyidagi asosiy tamoyillar xos bo'ladi:

➤ insonparvarlik, ya'ni insonga har tomonlama hurmat va muhabbat ko'rsatish, unga yordamlashish, uning ijodiy qobiliyatiga ishonch bilan qarash, zo'rlashdan to'la voz kechish;

➤ hamkorlik, ya'ni pedagog va o'quvchilar munosabatidagi demokratizm, tenglik, sheriklik;

➤ erkin tarbiyalash, ya'ni shaxsga uning hayot faoliyatini keng yoki tor doirasida tanlab olish erkinligi va mustaqillikni berish, natijalarni tashqi ta'sirdan emas, ichki hissiyotlardan keltirib chiqarish. Shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalarning kommunikativ asosi - pedagogik jarayonda o'quvchiga insoniy-shaxsiy yondashuv hisoblanadi.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'limda o'qituvchi o'z-o'zini o'zgartiradigan o'quvchining yangi holatga o'tishini ta'minlaydi, sharoit yaratadi, o'z-o'zini o'zgartirish jarayonini madaniy shakllarga beradi. U o'quvchining o'quv maqsadlari va vazifalarini tushunishi, ularni o'quvchilar tomonidan qabul qilishi haqida g'amxo'rlik qiladi, o'quvchilarning ehtiyojlariga qarab o'quv vazifasini belgilashni o'zgartiradi, o'quv vazifalarini, shu jumladan o'z-o'zini boshqarish vazifalarini mustaqil ravishda

shakllantirishga o'rgatadi. Bu jarayonda o'quvchi xato qilish huquqiga ega o'qituvchi va boshqa talabalarning fikridan farq qiladigan, o'z qobiliyatini ochiq namoyon qiladigan o'z fikrini bildiradi. O'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi kelishmovchilik, sindirilishi kerak bo'lgan qarshilik sifatida ko'rilmaydi. Mazkur o'qitish texnologiyasida pedagogikaning o'quvchiga munosabati avtoritar xarakterga ega, ya'ni ta'lim jarayonida u yagona subyekt sifatida namoyon bo'ladi, o'quvchilar esa faqatgina obyekt vazifasini bajaradi, xolos.

Boshqacha qilib aytganda avtoritar o'qitish texnologiyasida o'quvchining tashabbusi va mustaqilligi deyarli yo'qoladi, o'qitish majburiy yo'sinda amalga oshiriladi. Hanuzgacha jahonda eng ko'p tarqalgan o'qitishning sinf-dars tizimida mashg'ulotlari asosiy birligi dars bo'lib, u bitta fanining bitta mavzusiga bag'ishlanadi va o'qituvchi tomonidan boshqariladi. O'qitish ommaviy tarzda olib borilishi tufayli o'quvchilarning tashabbusi va mustaqilligi o'zidan-o'zi so'nib boraveradi¹.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyasi asosan o'quvchilarda bilim, ko'nikmalarni shakllantiradi, ular shaxsini rivojlantirishni ko'zda tutmaydi. O'z-o'zidan ko'rinadiki, an'anaviy o'qitish texnologiyasi o'z tabiatiga ko'ra ta'lim muassasalari oldiga hozirgi kunda jamiyatimiz tomonidan qo'yilgan talablarga butunlay javob bermaydi. Bundan farqli o'laroq shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarda o'quvchi ta'limning milliy modeli mohiyatiga ko'ra pedagogik jarayon markaziga qo'yiladi, uning rivojlanishiga va tabiiy imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishga qulay shart-sharoitlar yaratib beriladi.

Ta'limning milliy modelini – shaxs, davlat va jamiyat, uzluksiz ta'lim, fan, ishlab chiqarishdan iborat 5 ta tarkibiy qismida «shaxs» asosiy tarkibiy qism – birinchi o'rinda turadi. Boshqacha aytganda, butun ta'lim tizimi, shu jumladan o'qitish o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan bo'lishi lozim. Ammo, ta'limning milliy

---

¹ <https://cyberleninka.ru/article/n/shaxsga-yonaltirilgan-talim-texnologiyalarining-ilmiy-nazariy-asosi/viewer>

modelida shaxsga asosiy, hal qiluvchi o'rin berilgandan so'ng bu texnologiyalarning har birini shaxsning mavjud imkoniyatlarini to'la ro'yobga chiqarish bo'yicha ahamiyati yanada oshdi. Ayni paytda hozirgi kunda axborotning hajmi, xilma-xilligi, uni egallashga moyilligi va vositalarining yetarliligi, samarali individual va mustaqil o'qitishni tashkil etish uchun zaruriy shart-sharoitlar yaratilganligi munosabati bilan pedagogning o'quvchiga bo'lgan munosabati jihatidan uning hamkoriga aylanmoqda. Shaxsga yo'naltirilgan o'qitish texnologiyalarining kommunikativ asosi – pedagogik jarayonda o'quvchiga insoniy-shaxsiy yondashishdir.

Xulosa qilib aytish mumkin o'rnatilayotgan yangicha munosabatlarning asosiy mazmuni, hozirgi kunda natija bermaydigan va noinhisoblangan zo'ravonlik pedagogikasidan voz kechishdir, chunki tarbiya jarayonida zo'ravonlik aslo mumkin emas, jazolash insonni kamsitadi, ezadi, uning rivojlanishini susaytiradi. Isloh qilinayotgan ta'lim muassasalarida o'quvchi yoshlarni erkin, majburlashsiz o'qitish, ularning shaxsiga individual yondashishning mazmun-mohiyatini namoyon qilish hozirgi davrda juda muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

- 1.«Boshqaruvning pedagogik-psixologik xaritasi» nomli yo'riqnoma, professor E.G'ozievning «Psixologiyaning megodologik asoslari» nomli risolasidan olindi. 70-75-betlar
- 2.<https://www.gazeta.uz/oz/2020/08/19/individual-oriented-education/>
- 3.Botirov, BF, Usmonov, J., & Ablyakimova, RI (2021). O'zbekistonda turizm xizmatlarini milliy uslublar va zamonaviy innovatsiyalar uyg'unligi asosida tashkil etish. XALQARO ILMIY-JORIY TADQIQOT KONFERENTSIYALARI, 53–57.
- 4.Ablyakimova, R. (2020). VIEW AND THEORIES ON FACTORS INFLUENCING MANAGEMENT DECISION-MAKING. Архив Научных Публикаций JSPI, 11(1).
извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/1052.

5. Аблякимова, Р., & Alimova, Q. (2021). TA'LIMDA RAQAMLI IQTISODIYOT VA KORPORATIV BOSHQARUV. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (1). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/1535>
6. Аблякимова, Р., & Usmonov, A. (2021). Умумтаълим мактабни самарали бошқаришда янгича ёндошув. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (2). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/1537>
7. Аблякимова, Р. (2021). НОДАВЛАТ МАКТАБЛАР ВА УЛАРНИ ЎЗБЕКИСТОНДА РИВОЖЛАНТИРИШ ИМКОНИЯТЛАРИ. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (2). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/1536>.
8. Аблякимова, Р. (2021). ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (2). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/1527>.
9. Аблякимова, Р. (2021). O'ZBEKISTONDA IT SOHASINING LOKOMOTIVI. Zamonaviy ta'limda Pedagogika Va Psixologiya Fanlari, 1(3). Retrieved from <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/4085>
10. Ablyakimova, R. I. (2022). THE ROLE OF WOMEN IN GOVERNMENT AND SOCIETY IN UZBEKISTAN. Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal, 2022(2), 1-9.
11. Alimova, Q. (2021). FARZAND TARBIYALASHDA OTA-ONALARNING ASOSIY XATOLARI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, 1(1). извлечено от <https://art.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/594>

12. Alimova, Q. (2021). УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ. Джизакское инновационное образование, 1(1).
извлечено от <https://education.jspi.uz/index.php/education/article/view/564>
13. Alimova, Q. (2021). ZAMONAVIY MENEJER FAOLIYATI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (1). извлечено от <https://hp.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/920>
14. Nazarov, T. (2021). TA'LIM TIZIMIGA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, 1(4). извлечено от <https://phys-tech.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/4423>
15. Alimova, Q. (2021). TA'LIM TIZIMIDA INNOVATSIYA JARAYONLARINI BOSHQARISH. Jizzax innovatsion ta'limi , 1 (1).
<https://education.jspi.uz/index.php/education/article/view/564>
16. Абяжимова, Р., & Alimova, Q. (2021). TA'LIMDA RAQAMLI IQTISODIYOT VA KORPORATIV BOSHQARUV. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, (1). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/1535>
17. Alimova, K. O. K., Toshboyeva, K. M. K., & Ungarov, B. T. U. (2021). TODAY'S STUDENT IS TOMORROW'S LEADER. Scientific progress, 2(2), 308-310.
<https://cyberleninka.ru/article/n/todays-student-is-tomorrows-leader>
18. Alimova, Q. (2021). TALABALAR TURAR JOY MUAMMOLARI VA UNING YECHIMLARI. Журнал Педагогики и психологии в современном образовании, 1(3). извлечено от <https://phys-tech.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/3636>
19. Alimova, Q. (2021). PSYCHOLOGICAL PROPERTIES OF THE RICHBAR PERSON IN THE MANAGEMENT. Журнал Педагогики и психологии в

- современном образовании, 1(3). извлечено от <https://hp.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/3651>
- 20.Isankulova, M. ., & Alimova, . Q. . (2021). YOSHLARGA OID DAVLAT SIYOSATINI AMALGA OSHIRILISH MASALALARI. Научно-просветительский журнал "Наставник", (1). извлечено от <https://phys-tech.jspi.uz/index.php/science/article/view/1180>
- 21.Botirov, S. (2022). Рақамли иқтисодий ва шакллантириш жараёнида илмий инновацион фаолиятни шакллантириш . Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 1(4). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/4793>
- 23.Axmedova, S. (2022). TA'LIM-TARBIYA JARAYONIDA SHAXSGA YO'NALTIRILGAN TA'LIM. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 2(4). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/5881>
- 24.Axmedova, S. (2022). МАКТАБЛАРДА О'QITISH TIZIMINING TA'LIM OLUVCHILAR YOSHI BILAN BOG'LIQLIGI. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 2(4). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/5879>
- 25.Siddiqova, S. (2021). ЎҚУВ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ВА УЛАРНИНГ ПЕДАГОГИК-ПСИХОЛОГИК ЖИХАТЛАРИ. *Джизакское инновационное образование*, 1(1).
- 26.Siddiqova, S. (2022). УЗЛУКСИЗ ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА МУСТАҚИЛ ФИКРЛОВЧИ, ИЖОДКОР ШАХСНИ ТАРБИЯЛАШНИНГ ПЕДАГОГИК-ПСИХОЛОГИК MASALALARI. *Журнал Педагогика и психологии в современном образовании*, 2(3).

- 27.Siddiqova, S. K. (2021). INCREASE THE CREATIVE ACTIVITY OF STUDENTS COGNITION IN THE EDUCATIONAL PROCESS. *Theoretical & Applied Science*, (2), 24-26.
- 28.Siddiqova, S. (2022). ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА ЎҚУВЧИЛАРНИНГ БИЛИШ, ИЖОДИЙ ФАОЛЛИГИНИ ОШИРИШ. *Журнал Педагогика и психологии в современном образовании*, 2(3).
- 29.Siddiqova, S. (2021). ЎҚУВ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ВА УЛАРНИНГ ПЕДАГОГИК-ПСИХОЛОГИК ЖИХАТЛАРИ. *Джизакское инновационное образование*, 1(1).
- 30.Isoqulov, M. (2022). ЮҚОРИ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИНИ ЖАҲОЛАТГА ҚАРШИ МАЪРИФАТ РУҲИДА ТАРБИЯЛАШДА ВЕРТУАЛ СТЕНДЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ. *Журнал Педагогика и психологии в современном образовании*, 2(3). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/5620>
- 31.Isoqulov, M. (2022). ЮҚОРИ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИ ОНГИДА ЖАҲОЛАТГА ҚАРШИ КУРАША ОЛИШ ТАФАКУРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ОИЛА ВА МАКТАБ ҲАМКОРЛИГИ. *Журнал Педагогика и психологии в современном образовании*, 1(4). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/4746>
- 32.Soibnazarova, M. (2022). YOSHLAR TARBIYASIDA ABDURAHMON JOMIYNNIG ASARLARIDAN FOYDALANISH. *Журнал Педагогика и психологии в современном образовании*, 2(3). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/5634>
- 33.Sanakulova, Z. A., & Soibnazarova, M. N. (2017). Modular training as a pedagogical technology. *Pedagogicheskoe masterstvo: X Mezhdunarodnaya nauchnaya konferentsiya, Moskva, iyun'2017*

34. Soibnazarova, M. (2022). ЁШ АВЛОДНИНГ МАЪНАВИЙ-АХЛОҚИЙ ТАРБИЯСИДА МУТАФАККИРЛАРНИНГ ФИКРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ. Журнал Педагогикаси ва психологияси ва замонави таълим, 2(6). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/5573>
35. Санакулова, З. А., & Соибназарова, М. Н. (2017). Модульное обучение как педагогическая технология. In Педагогическое мастерство (pp. 20-22).
36. Санакулова, З. А., Соибназарова, М. Н., Бойтураева, Н. И., & Юлдашев, Ш. Э. (2016). Психологические условия формирования навыков самостоятельного мышления у учащихся. Молодой ученый, (8), 1022-1024.